

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371) 67388624 • fakss (+371) 67388634 • e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

AS „GE Money Bank”
Reģ.Nr.40003090171
13.janvāra iela 3
Rīga, LV – 1050

(..)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem

Rīgā

2008.gada 9.maijā

Nr.14 -lg

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2008.gada 10.martā saņemts (..) iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) saistībā ar AS „GE Money Bank” (pirms tam AS „Baltic Trust Bank”) (turpmāk – *Banka*) (..) gada (..) noslēgto Aizdevuma līgumu Nr.(..) (turpmāk – *Līgums*) par naudas aizdevuma EUR 65,000 apmērā izsniegšanu, kuram kā nodrošinājums kalpo nekustamais īpašums. *Iesniegumā* norādīts, ka (..) nav devusi savu piekrišanu par strīdu izskatīšanu Latvijas Komerčbanku asociācijas šķīrējtiesā. *Iesniegumā* minēts, ka *Līguma* 7.7.punkts kavē (..) kā patērētājas tiesības vērsties tiesā un ir atzīstams par tādu punktu, kas ir pretrunā ar labticīguma prasībām un nostāda viņu neizdevīgā stāvoklī. *Iesniegumā* norādīts, ka *Bankas* piedāvātie līguma projekti atzīstami par tipveida līgumiem, kas sastādīti iepriekš. *Iesniegumā* izteikts šāds lūgums: 1) pieņemt pieteikumu (iesniegumu) un izskatīt to; 2) ierosināt lietu LR tiesā pēc piekritības pret *Banku* par patērētāju tiesību normu pārkāpšanu pret (..), ņemot vērā, ka Latvijas Komerčbanku asociācijas šķīrējtiesa spriedumu ir jau pieņēmusi un iespējams saņēmusi izpildrakstu tiesā.

[2] *PTAC*, pamatojoties uz *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 26.panta pirmo daļu, Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.632 „*Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums*” 6.3. un 6.4.apakšpunktu, pieprasīja *Bankai* sniegt rakstveida skaidrojumu par *Iesniegumā* minēto.

[3] 2008.gada 17.aprīlī *PTAC* saņēma *Bankas* 2008.gada 14.aprīļa paskaidrojumu Nr.03.01-20/2591 (turpmāk – *Paskaidrojums*). *Paskaidrojumā* minēts sekojošais:

1. *Banka* uzskata, ka *Līgums* nesatur netaisnīgus līguma noteikumus, kas būtu pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, *PTAL* vai citu normatīvo aktu noteikumiem.

2. *Banka* norāda, ka *Līguma* 7.7.punktā ietvertā šķīrējtiesas klauzula nav uzskatāma par netaisnīgu noteikumu, jo:

- šķīrējtiesas klauzula neparedz strīdu izskatīšanas vietu tikai šķīrējtiesu;
- šķīrējtiesas klauzula neizslēdz un nekavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs;
- šķīrējtiesas klauzula neizslēdz un nekavē patērētāja tiesības vērsties tiesā.

3. *Banka* norādījusi, ka *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumi neparedz patērētāja ekskluzīvas tiesības noteikt strīdu izskatīšanas vietu visos gadījumos, arī tajos, kad ar prasību pret patērētāju šķīrējtiesā ir vērsies vai gatavojas vērsties pakalpojuma sniedzējs. *Banka* uzskata, ka *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumi neparedz patērētāja ekskluzīvas tiesības pieprasīt, lai viņa iebildumi pret prasību, kas celta pret viņu, tiktu izvērtēti vispārējās jurisdikcijas tiesā. *Banka* uzskata, ka minētā likuma norma tikai garantē patērētājam iespēju savu aizskarto interešu aizsardzībai veikt aktīvas darbības (tiesības vērsties tiesā), ceļot attiecīgu satura prasību tiesā, piemēram, gan par kāda no aizdevuma līguma punkta atzīšanu par spēkā neesošu, t.sk., šķīrējtiesas klauzulas atzīšanu par spēkā neesošu, gan par zaudējumu piedziņu no *Bankas*, ja pēdējā saskaņā ar patērētāja viedokli ir prettiesiski izmantojusi *Līgumā* pielīgtais saistības.

4. *Banka* norādījusi, ka tā nepiekrīt *PTAC* viedoklim, ka šādas tiesības tiek ierobežotas gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs savu interešu aizsardzībai jau ir vērsies šķīrējtiesā. *Banka* uzskata, ka *PTAC* atsaukšanās uz *Civilprocesa likuma* 132.panta noteikumiem nav pareiza. *Banka* norāda, ka saskaņā ar *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 3.punkta noteikumiem tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā. Kā jau *Banka* norādījusi iepriekš, tad šāda vienošanās starp pusēm saskaņā ar *Līguma* noteikumiem nav, tāpēc tiesai nebūtu tiesiska pamata nepieņemt (..) prasības pieteikumu, ja tāda pret *Banku* tiktu vai tiks celta. Saskaņā ar *Līguma* 7.7.punktu strīdu izskatīšanas vietu pēc savas izvēles nosaka lietā esošais prasītājs, par kādu šajā konkrētajā gadījumā arī pēc *Bankas* iesniegtās prasības šķīrējtiesā var būt (..). *Banka* uzskata, ka *Bankas* prasība šķīrējtiesā nenozīmē, ka jebkuri strīdi, kas starp līgumslēdzējiem var rasties sakarā ar *Līgumu* turpmāk ir risināmi tikai šķīrējtiesā. *Bankas* prasība šķīrējtiesā rada tikai patērētāja pienākumu savus iebildumus par konkrēto prasības pieteikumu izteikt šķīrējtiesas procesa ietvaros.

5. *Banka* nepiekrīt *PTAC* viedoklim, ka patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tad, ja šķīrējtiesas klauzulā būtu norāde, ka strīdu izskatīšanas kārtība šķīrējtiesā notiek tikai pēc patērētāja izvēles. *Banka* uzskata šādā gadījumā tiek ierobežotas *Bankas* kā līgumslēdzējas likumā garantētās tiesības aizsargāt savas intereses.

6. *Banka* uzskata, ka galējās patērētāja izmaksas pēc strīda izskatīšanas šķīrējtiesā ir ievērojami mazākas, nekā tās būtu gadījumos, ja strīds tiktu izskatīts

vispārējās jurisdikcijas tiesā. *Banka* norāda uz šķīrējtiesas procesa norises ātrumu, samērojot to ar *Bankas* tiesībām, kas pielīgtas ar *Līgumu* un noteiktas ar likumu, saņemot atlīdzību par sava kapitāla izmantošanu par visa laika periodu, kurā kapitāls atrodas klienta rīcībā, t.i., saņemot šādu atlīdzību par visu laika periodu, kurā notiek tiesvedība.

7. Attiecībā uz *Līguma* 7.7.punkta noteikuma apspriešanu ar (..) *Banka* norādījusi, ka, parakstot katru atsevišķu aizdevuma līgumu, klientam ir tikušas sniegtas konsultācijas par interesējošo jautājumu, kā arī dota iespēja iepazīties ar parakstāmā līguma nosacījumiem. Līdz ar to *Bankas* rīcībā nav ne rakstveida, ne audio pierādījumi *Līguma* 7.7.punkta apspriešanai ar (..). Par vienīgo būtisko apspriešanas pierādījumu uzskatāms (..) paraksts *Līgumā*. *Banka* norādījusi, ka tā nebūtu iebildusi prasības pieteikuma iesniegšanai un lietas izskatīšanai LR tiesā, ja atbildētāja (..) būtu *Bankai* šādu vēlmi izteikusi. Šādas iebildes līdz šim brīdim izteiktas un darītas zināmas *Bankai* nav.

8. *Banka* norādījusi, ka ar 2008.gada 28.februāra valdes lēmumu *Bankā* ir apstiprināti noteikumi, kas precizē *Bankas* darbinieku pienākumu informēt patērētājus par aizdevuma līguma noteikumiem, vēršot tā uzmanību uz aizdevuma līgumā iekļauto šķīrējtiesas klauzulu. Ar *Bankas* valdes lēmumu ir apstiprinātas speciālas apliecinājuma formas, kas (kā aizdevuma līguma papildinošs dokuments ar klienta parakstu) kalpos turpmāk par pierādījumu šķīrējtiesas klauzulas apspriešanas faktam. Saskaņā ar apliecinājuma noteikumiem *Bankas* klientam, kas to ir parakstījis, tiek saglabātas tiesības atteikties no strīdu izskatīšanas iespējām šķīrējtiesā, pienācīgā veidā par to paziņojot *Bankai*.

Bankas Paskaidrojumam pielikumā pievienoti šādi dokumenti: 1) 2008.gada 28.februāra *Bankas* valdes lēmuma kopija; 2) *Bankas* Kredītu produktu izsniegšanas procedūra.

Izskatot un izvērtējot lietā esošos materiālus, PTAC secina:

[4] (..) tiesiskajās attiecībās, kas izriet no *Līguma*, ir uzskatāms par patērētāju *PTAL* 1.panta 3.punkta izpratnē – fiziskā persona, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties precī vai izmantot pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību.

Savukārt *Banka* tiesiskajās attiecībās, kas izriet no *Līguma*, ir uzskatāma par pakalpojumu sniedzēju *PTAL* 1.panta 4.punkta izpratnē - persona, kas savas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros sniedz pakalpojumu patērētājam.

[5] Saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu *PTAC* funkcijās ietilpst „patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi”. Līdz ar to *PTAC* ir izvērtējis *Līguma* 7.7.punkta noteikuma atbilstību *PTAL* prasībām.

[6] Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem patērētāju tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Atbilstoši *PTAL* 6.panta ceturtās daļas noteikumiem, novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus.

[7] *Iesniegumā* patērētāja (..) norādījusi, ka viņa nav devusi savu piekrišanu par strīdu izskatīšanu Latvijas Komerbanku asociācijas šķīrējtiesā.

PTAC norāda, ka līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam (*PTAL* 6.panta trešā daļa). Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piekto daļu līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta sestās daļas noteikumiem, ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi.

PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „*Ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”. *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumi uzliek pierādīšanas nastu pakalpojuma sniedzējam gadījumos, kad pastāv domstarpības par to, vai attiecīgie līguma noteikumi ir vai nav savstarpēji apspriesti.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (skatīt, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu). Līdz ar to par pietiekamu pierādījumu *Līguma* 7.7.punkta apspriešanas faktam nevar kalpot patērētājas (..) paraksts *Līgumā*.

Papildus *PTAC* norāda, ka, iekļaujot līgumā, ko slēdz ar patērētāju, netaisnīgus līguma noteikumus, par tiem ir nepieciešama atsevišķa apspriešana un ar patērētāja parakstu vien nepietiek, lai apgalvotu, ka patērētājs šādiem līguma noteikumiem ir piekritis, jo „pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz Direktīvas (Direktīva 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos) piemērošanu” (skat., Zadraks G. Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma. *Likums un Tiesības*, 2005, Nr.4, 103.lpp.).

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektās daļas noteikumiem līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus. *PTAC* konstatē, ka identiska satura līguma noteikums kā *Līguma* 7.7.punkta noteikums (šķīrējtiesas klauzula) ir ietverts arī starp *Banku* un (..) (..) gada (..) oktobrī noslēgtā Aizdevuma līguma Nr.(..) 7.7.punktā.

Ņemot vērā iepriekšminēto un to, ka *Banka* nav iesniegusi pierādījumus, kas pierādītu, ka *Līguma* 7.7.punkta noteikums ar patērētāju (..) ir savstarpēji apspriests, tad, ņemot vērā *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumus, *Līguma* 7.7.punkta noteikums uzskatāms par neapspriestiem ar patērētāju (..).

Vienlaicīgi *PTAC* norāda, ka regulējums attiecībā uz netaisnīgiem līguma noteikumiem ir iekļauts, lai nepieļautu, ka kāda no līgumslēdzēju pusēm piespiestu otru pusi noslēgt līgumu, kura noteikumi atbilst tikai vienas līgumslēdzēju puses interesēm, otrai pusei atņemot tai nozīmīgas tiesības, tādējādi skarot patērētāju intereses. *PTAL* 6.panta trešā daļa nosaka, ka „līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam”.

[8] *Līguma* 7.7.punkts paredz, ka „Līgumslēdzējpusēs jebkuras neskaidrības un strīdus centīsies atrisināt savstarpējo pārrunu ceļā; ja vienošanās netiks panākta, tad strīds tiks nodots izskatīšanai saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu pēc piekritības attiecīgajai LR tiesas instancei vai Rīgas Straptautiskajai Šķīrējtiesai sēdē viena tiesneša sastāvā, kas notiek saskaņā ar tās reglamentu uz iesniegto dokumentu pamata, vai Latvijas Komerčbanku asociācijas šķīrējtiesai Rīgā pēc līgumslēdzējpusē prasītājas ieskatiem. Gadījumā, ja strīds tiks nodots izskatīšanai Latvijas Komerčbanku asociācijas šķīrējtiesā, tas tiks izskatīts saskaņā ar tās statūtiem, reglamentu un nolikumu par Latvijas Komerčbanku asociācijas šķīrējtiesas izdevumiem. Šo dokumentu noteikumi uzskatāmi par ietvertiem šajā pantā. Šķīrējtiesas spriedums ir galīgs, nav pārsūdzams un līgumslēdzējpusēm ir obligāts Šķīrējtiesnešu skaits būs 1 (viens). Šķīrējtiesnesi līgumslēdzējpusēs uzdod iecelt Latvijas Komerčbanku asociācijas šķīrējtiesas priekšsēdētājam. Šķīrējtiesas izskatīšanas valoda būs latviešu”.

Likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 8.pantā noteikts, ja konstatēta pretruna starp normatīvajos aktos ietvertajām vispārējām un speciālajām tiesību normām, vispārējā tiesību norma ir spēkā tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006.gada 7.marta spriedumā lietā SKC-59 (11pp. 8-9) secinājis, ka tiesiskās attiecības darījumos, kur viens no līgumslēdzējiem ir patērētājs, regulē *PTAL*. Līdz ar to *Civillikuma* un *Civilprocesa* likuma normas atzīstamas par vispārējām attiecībā pret *PTAL* tiesību normām, kas regulē to pašu tiesisko aspektu. Konkrētajā gadījumā tiesiskās attiecības starp *Banku* un (..) kā patērētāju regulē speciālā likuma - *PTAL* tiesību normas.

No *Līguma* 7.7.punkta noteikuma izriet, ka pēc līgumslēdzējpusēs prasītāja izvēles strīdi var tikt izskatīti LR tiesā vai šķīrējtiesā.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas "*izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā*". No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu.

PTAC norāda, ka *Līguma* 7.7.punktā ietvertā šķīrējtiesas klauzula ierobežo patērētāja tiesības vērsties tiesā un ierobežo patērētāja izvēles brīvību izvēlēties tiesību sargājošo iestādi, kurā vērsties, jo, ja prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā un prasītājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tādas klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tā pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā.

PTAC atzīmē, ka kreditēšanas līguma specifika nosaka to, ka pēc tam, kad aizdevējs veic aizdevuma summas izmaksu, tā saistības ir (par līguma būtiskajiem noteikumiem) izpildītas un aizdevējs iegūst prasījuma tiesības par naudas atmaksu un citu līguma noteikumu izpildi. Līdz ar to prasītājs kreditēšanas līguma gadījumā 90% gadījumā ir tieši aizdevējs. Ņemot vērā, ka aizdevējam ir izvēles tiesības noteikt strīda izskatīšanas piekritību (vispārējās jurisdikcijas un/vai šķīrējtiesa), tad aizdevējam potenciāli ir daudz lielākas iespējas noteikt strīda piekritību šķīrējtiesai (skat., Administratīvās rajona tiesas spriedums lietā Nr.A42373806 A1887-07/17).

Tāpat *PTAC* norāda arī uz citiem Administratīvās rajona tiesas spriedumiem, kuros šāda šķīrējtiesas klauzula ir atzīta par netaisnīgu līguma noteikumu. Administratīvā rajona tiesa 2005.gada 12.augusta spriedumā lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13) norādījusi, ka „patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītajās] tiesību sargājošās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs... strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē”. Līdzīgs viedoklis izteikts arī Administratīvās rajona tiesas 2007.gada 21.februāra spriedumā lietā Nr.A42394906 (A2123-07/2).

PTAC vērš uzmanību arī uz doktrīnā izteikto profesora K.Torgāna viedokli, ka: „ļaujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums” (K. Torgāns. *Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas*. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K. Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (United Nation Commission On International Trade Rule, Arbitration rules, General Assembly Resolution 31/98), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* secina, ka *Līguma* 7.7.punkta noteikums nostāda patērētāju (..) neizdevīgākā stāvoklī, jo pēc *Līguma* noslēgšanas un aizdevuma

saņemšanas, patērētājas iespējas nodrošināt strīda izskatīšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā ir salīdzinoši mazākas.

Balstoties uz iepriekš minēto, saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta trešās daļas 1.punktu *Līguma* 7.7.punkts ir vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums.

Vienlaikus *PTAC* informē, ka pārējie *Bankas* Aizdevuma līguma noteikumi tiek vērtēti citas administratīvās lietas ietvaros.

[9] *Paskaidrojuma* pielikumā *Banka* pievienojusi Apliecinājuma par šķīrējtiesas līguma apspriešanu projektu (turpmāk – *Apliecinājums*). *Apliecinājumā* cita starpā ietverts noteikums, ka „*Gadījumā, ja nevēlēšos, lai iespējamie strīdi vai domstarpības starp mani un AS „Baltic Trust Bank” tiek risināti Latvijas Komerbanku asociācijas šķīrējtiesā, apņemos nekavējoties rakstveidā AS „Baltic Trust Bank” par to paziņot*”.

Attiecībā uz *Bankas* iesniegto *Apliecinājumu*, *PTAC* secina, ka *Banka* ir izvēlējusies saglabāt līguma noteikumu, kurā ietverta šķīrējtiesas klauzula, kas paredz strīdu risināšanu šķīrējtiesā pēc puses prasītājas izvēles. Vienlaikus *Banka Apliecinājumā* ir aprobežojusi šķīrējtiesas klauzulu ar patērētāja tiesībām atteikties no šķīrējtiesas klauzulas, nekavējoties rakstveidā par to paziņojot *Bankai*.

PTAC, izvērtējot *Apliecinājumā* piedāvāto šķīrējtiesas klauzulu, norāda sekojošo:

1. „*Patērētājs*” gan likumdošanā, gan arī tiesību doktrīnā tiek uzskatīts par „*vājāko līgumslēdzējpusi*”, kurai nepieciešama īpaša aizsardzība. Tādējādi arī *PTAL* 6.pantā ir noteikts, ka patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos un ar patērētājiem noslēgtajos līgumos nav iekļaujami netaisnīgi līguma noteikumi, ja vien puses tos nav savstarpēji apspriedušas. Šo līguma noteikumu starpā paredzēts arī noteikums par strīdu izskatīšanu šķīrējtiesā (*PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkts), ņemot vērā, ka šķīrējtiesas procesa ietvaros patērētājam ir ierobežotākas iespējas sevi aizstāvēt (šķīrējtiesas nolēmums nav pārsūdzams, lēmums par izpildraksta izsniegšanu nav pārsūdzams, kā arī process ir daudz īsāks un parasti tas notiek saskaņā ar šķīrējtiesu reglamentu, kas paredzēts strīdu izskatīšanai starp divām vienlīdzīgām līgumslēdzējpusēm (komersantiem)).

2. *PTAC* norāda, ka Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedumā lietā Nr. A42241705 (A2417-05/13)), 14.1.punkts) norādījusi, ka „*patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītajās] tiesību sargājošajās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs (..) strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē*”. Tādējādi tiesa ir apstiprinājusi, ka patērētājam būtu jāparedz lielākas priekšrocības attiecībā uz strīdu izskatīšanas iestādes izvēli: jādod iespēja patērētājam pašam izvēlēties strīdu izskatīšanas iestādi. *PTAC* norāda, ka patlaban *Bankas* piedāvātais šķīrējtiesas klauzulas variants šim nosacījumam neatbilst, jo *Banka* pati izvēlas strīdu izskatīšanas iestādi gadījumā, ja tā ir prasītājs, bet no patērētāja tiek prasītas aktīvas darbības, lai tas atteiktos no šķīrējtiesas klauzulas.

Līdz ar to *PTAC* norāda, ka *Apliecinājumā Bankas* piedāvātā šķīrējtiesas klauzula neatbilst *PTAL* regulējumam un būtu jāmaina.

3. *PTAC* uzskata, ka situāciju, kad patērētājam tiktu nodrošināta izvēles brīvība strīdu izskatīšanas iestādes izvēlē, kā arī vienlaicīgi būtu arī iespējams strīdu izskatīt šķīrējtiesā būtu iespējams nodrošināt sekojošā veidā: līgumā ar patērētāju ietverot nosacījumu, ka strīdi tiek izskatīti vispārējās jurisdikcijas tiesā. Savukārt strīda rašanās gadījumā *Bankai* ir iespējams kopā ar brīdinājumu sakarā ar radušos strīdu nosūtīt patērētājam paziņojumu ar priekšlikumu vienoties par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā un prasīt patērētāja piekrišanu. Ja patērētājs šādu piekrišanu sniedz, tad arī varētu uzskatīt, ka puses ir vienojušās par izmaiņām līgumā un patērētājs ir piekritis šķīrējtiesas klauzulai. Līdz ar to *PTAC* uzskata, ka šāda pieeja būtu pieņemamāka gan no patērētāju tiesību aizsardzības viedokļa, gan arī no komersantu interešu aizsardzības viedokļa.

PTAC norāda, ka *PTAL* atbilstoša arī ir šķīrējtiesas klauzula pēc patērētāja izvēles, kā arī *Bankas* līgumā iespējams atstāt tukšu vietu, kurā patērētājs patstāvīgi ieraksta vēlamo strīdu izskatīšanas iestādi.

[10] Vienlaikus *PTAC* informē patērētāju (..) par iespējām aizstāvēt viņas kā patērētājas tiesības situācijā, kad vispārējās jurisdikcijas tiesa ir pieņēmusi lēmumu par izpildu raksta izsniegšanu saistībā ar šķīrējtiesas spriedumu.

Pirmkārt, *PTAC* norāda, ka *Civilprocesa likuma* 536.pantā ir noteikti izpildu raksta izsniegšanas atteikuma pamati. Saskaņā ar *Civilprocesa likuma* 536.panta pirmo punktu tiesnesis atsaka izpildu raksta izsniegšanu, ja konkrēto strīdu var izšķirt tikai tiesa.

Otrkārt, *PTAC* vērš uzmanību, ka *Civilprocesa likuma* 483.pants paredz, ka „*Protestu par spēkā stājušos tiesas nolēmumu Senātam var iesniegt Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs vai ģenerālprokurors, ja kopš nolēmuma spēkā stāšanās nav pagājuši vairāk kā 10 gadi*”.

Saskaņā ar *Civilprocesa likuma* 484.panta noteikumiem „*Pamats protesta iesniegšanai par spēkā stājušos tiesas nolēmumu ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietās, kuras ir izskatītas tikai pirmās instances tiesā, ja tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ vai ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki*”.

Ja vispārējās jurisdikcijas tiesa ir pieņēmusi lēmumu par izpildu raksta izsniegšanu, neņemot vērā apstākli, ka šķīrējtiesas klauzulas nav ar patērētāju savstarpēji apspriestas un līdz ar to tās ir uzskatāmas par netaisnīgiem līguma noteikumiem *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta izpratnē, tad šādā gadījumā ir jāiesniedz protests par tiesas pieņemto lēmumu par izpildu raksta izsniegšanu kārtībā, kas noteikta *Civilprocesa likuma* 483.pantā.

Ja konkrētajā gadījumā ir jau pieņemts tiesas lēmums par izpildu raksta iesniegšanu saistībā ar šķīrējtiesas spriedumu, tad *PTAC* aicina patērētāju (..) vērsties ar iesniegumu *PTAC*, lūdzot *PTAC* sagatavot protestu par tiesas lēmumu (ar kuru izdots izpildu raksts šķīrējtiesas sprieduma izpildei) iesniegšanai Augstākās tiesas priekšsēdētājam vai Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājam.

Ņemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmo daļu, *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 1.panta 3.punktu, 1.panta 4.punktu, 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 6.panta trešās daļas 7.punktu, 6.panta ceturto daļu, 6.panta piekto daļu, 6.panta sesto daļu, 6.panta septīto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 1.punktu,

***PTAC* uzdod:**

- 1) AS „GE Money Bank” pārtraukt pildīt ar patērētāju (..) netaisnīgo *Līguma* 7.7.punkta noteikumu.
- 2) AS „GE Money Bank” pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos šāda satura līguma noteikumus kā *Līguma* 7.7.punkta noteikums.
- 3) AS „GE Money Bank” **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās** dienas grozīt patērētājiem piedāvātajos līguma projektos šāda satura līguma noteikumus kā *Līguma* 7.7.punkta noteikums.
- 4) AS „GE Money Bank” sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 3.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā, iesniedzot pārstrādātos patērētājiem piedāvātos līgumu projektus).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157, LV – 1013.

Direktore (paraksts)
(zīmogs)

B. Vītoliņa

IZRAKSTS PAREIZS